

Bolest, na jejíž konec nedohlédneš

Naši ochotu odpouštět neposilují suchopárné teorie, ale mnohem víc konkrétní příběhy lidí kolem nás. Příběhy, které ukazují, že cesta k opravdovému odpuštění vyžaduje sílu a odvahu, a hlavně že nás Pán na této cestě nikdy neopouští.

Je to osvobozující

V každodenní modlitbě Páně prosíme, abychom dokázali odpustit. Neraď bych na následujících řádcích vyvolal dojem, že už nadále nepotřebuji vroucně prosit, abych byl vždy pohotový odpustit. Před rokem 1989 mě často tajná policie předvolávala k výslechům. Během nich jsem byl urážen, ponižován, šikanován, nesmyslně prohlížen, jestli třeba nemám zbraň. Jednou zmlácen tak, že mi tekla krev a měl jsem naražená žebra. V těchto chvílích mě ovládl hněv, nenávisť, pomstychtivost a pokušení oplácet stejnou mincí. Nedal jsem na sobě nic znát, ale ve mně to vrlo. Žádná útěcha, jak čteme v životopisech různých svatých, že trpím pro pravdu, a tedy všechno trpělivě snáším a jsem nad věcí.

Po každém výslechu jsem prosil dobrého Pána, aby mne tyto zážitky nevykolejily a abych opět získal duchovní i duševní rovnováhu. Uvědomil jsem si, že zůstat ve stavu vzdoru a nenávisť mě zotročuje a že to zužuje můj pohled na každodenní skutečnost, která přináší i mnoho kladného a radostného. Chráníl jsem se pokušení vidět vše černobíle a zúžit svůj pohled jen na ony hrubiány. Šlo o nelehký zápas, ale stál za to. Zbavoval jsem se nepříjemného pocitu ublíženosti a sebelitosti. Při dalších výsleších se mi postupně dařilo tlumit pochopitelné vnitřní reakce a už po skončení výslechu jsem to pouštěl z hlavy.

Občas se přirozeně ozvaly okamžiky nenávisť a přání všeho zlého pro mé trýznitele. Byl jsem připraven odpustit, kdyby o to požádali. To se ale nikdy nestalo. Nezůstal jsem našťásti zatrpklý a už jsem se nevracel k tomu, co jsem musel prožívat. Po listopadu 1989 jsem neměl potřebu se k tomu upínat, i když jsem byl na to často tázán. Pro mě šlo o vyřízenou záležitost. Skutečně jsem se osvobodil od těchto jizev a radoval se z nabytí svobody. Samozřejmě, že odpouštět neznamená automaticky zapomenout. Ne na vše lze zapomenout. Ale ani tak to nespojovat s oživením temných a duševní zdraví poškozujících pocitů.

S odpuštěním zápasím i v době svobody. Také v současnosti v církvi zažívám přetvářku v mezilidských vztazích, nevyjímaje duchovní osoby. Nesnáším, když se mi někdo staví před oči jako údajný přítel, který si mne váží, a přitom mě za zády pomlouvá. Musím se smát, že se to často dozvím, aniž bych se po tom pídil. Při opětovném setkání s takovým člověkem to uvnitř zase vrve, ale našťásti už nevybuchne. Záhy se zklidním a jsem připraven odpustit a vidět v tom druhém i klady a přát mu jen dobré. Je to jemnější zápas než v době minulé, ale přesto vyžaduje nemalé duchovní úsilí.

Jsem stále na cestě s naším Pánem a jsem rád, že s jeho pomocí se mi alespoň někdy daří překonávat nelibé pocity a pokušení neodpouštět. Je to boj na celý život.

VÁCLAV MALÝ, pražský pomocný biskup

Mám zcela jiný problém

Jsem otec dcery zabitě na Filozofické fakultě UK v prosinci loňského roku. Doba pokročila a já se tedy už mohu odtajnit: o svých prvních pocitech jsem psal v KT 4/2024 (str. 4–5).

Je to už více než půl roku, kdy student FF UK David Kozák zabil mou dceru. Zabil i sebe. Tím to mám jednodušší, nemohu své pocity obracet přímo proti němu. Jako poškozený v této události mám přístup k závěrům policejního vyšetřování včetně psychologického posouzení D. K. založeného na obsáhlých výpovědích lidí z jeho okolí.

Během té střílby se na naši rodinu a na dalších patnácti rodin jeho rukama vyliho strašlivé zlo. Snáží jsem se pochopit příčiny. Bylo zajímavé, že jsem od počátku nechoval žádný hněv vůči němu, spíš jsem se od toho zla snažil držet co nejdál, jinak by mě zavalilo. S odstupem času překvapivě vidím, že jeho čin neopravenil ze optické zloby, ale z naprosté vnitřní PRÁZDNOSTI bez Boha.

Překvapivě mám zcela jiný problém. Jak dobrý Bůh mohl dovolit tak strašnou a nesmyslnou smrt? Táty a dcery v Klánovicích, pak vlastního otce D. K. a nakonec čtrnácti lidí na fakultě? Vyčítám Bohu, že toto dopustil. Dobře znám Ježíšova slova: „Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, duši zabit nemohou. Spíše se bojte toho, který může zahubit v pekle duši i tělo. Copak se neprodávají dva vrabci za halíř?

Kěž pokaždé najdu sílu vzdát se svých břemen a přijmu svobodu, kterou odpuštění nabízí.

Snímky Mezinárodní vězeňské společnosti

A ani jeden z nich nepadne na zem bez vědomí vašeho Otce.“ Bůh teď přede mnou nestojí jako dobrý Otec a tichý vánek, ale jako obrovská děsivá hora, ze které padají smrtící laviny. Zpovědník mi řekl: „Hospodin dal, Hospodin vzal, má na to právo. Máte stále čtyři dcery, jednu v nebi...“ – a já v duchu uznávám, že má pravdu. Naše rodina byla zasažena. Kniha Job nejlépe vyjadřuje naše pocity a nicotnost před Bohem; zároveň ve mně ale pomalu roste vědomí, že v Ježíši mám jedinou naději na shledání s dcerou.

Malovněrný křesťan? Možná, ale suďte, kdo jste to nezažili. Asi to chce čas, vzhlížím třeba k podzimní pouti rodin, které přišly o dítě, měl bych se víc modlit. Modlete se prosím za nás a také za všechny lidi, kteří se dostali do prázdna bez Boha.

JAN HOLEC, otec dívky zavražděné při střelbě na FF UK

Cesta k soucitu a laskavosti

Když mně bylo šestnáct let, napadli mě tři muži, kteří měli zakryté obličeje. Útok na mě zanechal jak fyzické, tak i emocionální stopy. Od napadení mám chronické bolesti, které mi připomínají děsivý moment úplně bezmoci a s každou takovou vzpomínkou se ve mně probouzel strach a hněv, který jsem v sobě vůči nim chovala. Celé roky jsem svým pachatelům nemohla odpustit. Snažila jsem se na tu událost zapomenout a potlačit ji, ale nevyřešené emoce mě neustále pronásledovaly dále.

Před třemi lety se můj život obrátil díky víře, kterou jsem přijala. Ježíšova slova o odpuštění se mnou začala rezonovat, i když jsem je zpočátku úplně nechápala. Dostala jsem příležitost zúčastnit se projektu Building Bridges (tedy stavení mostů) organizovaný Mezinárodním vězeňským společenstvím.

Spirálu nenávisť a násilí můžeme přetrnout jedině tehdy, když se naučíme odpouštět.

Jde o program tzv. restorativní justice (který usiluje o maximální možnou míru uzdravení a obnovu vztahů narušených trestným činem – pozn. red.), kde dochází k setkávání obětí a pachatelů nesouvisících trestných činů. Ten byl klíčovým momentem na mé cestě k odpuštění. V jedné malé místnosti jsem byla s dalšími čtyřmi oběťmi, dvěma tzv. facilitátory (odborníky na vedení diskuse – pozn. red.) a pěti odsouzenými. Očekávala jsem, že se u mě nic nezmění, že už jsem to uzavřela, ale mylila jsem se.

Když jsme sdíleli své příběhy a učili se principy restorativní justice, došlo mi, že jsem své pachatele nevnímala jako lidské bytosti, které udělaly chybu, ale jako „monstra“. Toto uvědomění bylo počátkem mé proměny. Odpuštění jsem dříve chápala jako akt slabosti, odevzdání se těm, kteří mi ublížili. Zjistila jsem ale, že odpuštění není schválením činů těch, kteří mi ublížili. Pán mě naučil, že to není důkaz slabosti, ale naopak projev velké síly. Jde o osvobození se od těžkého břemene zášti a hněvu.

Modlila jsem se tedy za sílu odpustit svým útočníkům a za svůj vlastní pokoj, který s odpuštěním přichází. Jednoho večera jsem vše Bohu předala, rozhodla se nedržet dále svou zášť vůči nim a opřela se o svou pevnou skálu – a přišel pokoj, po kterém jsem roky toužila. Nikdy se nesetkám s muži, kteří mě napadli, ani nezjistím, jaké byly jejich důvody. Přesto už nemám potřebu mít na tuto otázku odpověď. Kdybych je dnes potkala, nabídla bych jim objetí a slova „odpustím ti“. Odpuštění mě osvobodilo a umožnilo mi jít vpřed, aniž by mě tíha minulosti stáhla dolů. Apoštol Pavel to krásně shrnuje: „Ať je vám vzdána všechna tvrdost, zloba, hněv, křik, utrhaní a s tím i každá špatnost, buďte k sobě navzájem laskaví, milosrdní, odpouštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám“ (Ef 4,31-32).

Tyto verše mi připomínají, že odpuštění je cestou k soucitu a laskavosti, jež odráží milost, kterou jsem obdržela. Opravdové odpuštění však vyžaduje nesmírnou sílu a odvahu – a pro mě to byla náročná cesta, která však vedla k hlubokému uzdravení a smíření. Kěž pokaždé najdu sílu vzdát se svých břemen a přijmu svobodu, kterou odpuštění nabízí.

BARBORA SÝKOROVÁ, oběť závažného trestného činu

Tři příběhy o (ne)odpuštění

Natáčeli jsme kdysi dokumentární film o obnově klášterů a kostelů, které nám minulost předala ve značně zpuštěném stavu. Jeden románský klášter – na jihu Francie – už byl po mnoha letech práce obnoven a dominikánský kněz a hudebník, který ho zachránil, v něm toužil mít varhany. Vypsal sbírku: kdo zaplatí cenu jedné píšťaly budoucích varhan, může na ni nechat vyřít jméno podle své volby, píšťala bude pak znít pro člověka, jemuž bude věnována.

Jak přicházely věnované peníze, za každým jménem byl nějaký příběh. Jeden, který ho nejvíce za-

sáhl, doputoval z vězení pro nejtěžší zločiny. Nějaký muž poslal peníze a přál si, aby na příslušné píšťale bylo vyryto jméno jeho manželky. „Zavraždil jsem svou ženu, teď si odpkávám spravedlivý trest. Mým přáním, mou nadějí je, že hlas píšťaly, na níž bude její jméno, dolehne až tam nahoru, do nebe, že ho moje žena uslyší a že mi odpustí.“

Že mi odpustí... Srdce uvězněné v jistotě, že žena ještě neodpustila. Vždyť – tady na zemi – k tomu ani neměla čas. Možná, že něco takového ani odpustit nelze? Bolest, na jejíž konec nedohlédneš.

***

Nejen vězení je časem a příležitostí ke zpytování. Jednoho mého dobrého známého vedl počátek klášterního života (hlavně díky odloučení od „ruchu světa“ a soustředění se na nitro) k úvahám o celém dosavadním životě. Postupně si uvědomil, kolika nejbližším lidem – sourozencům, rodičům, spolužákům – už v dětství a mládí ublížil, aniž by ho tehdy napadlo prosit o odpuštění. Při první příležitosti chtěl tedy nejprve požádat o odpuštění svého bratra. Šlo o nějakou událost z dětství, která známého trápila a o které si myslel, že negativně poznamenala jejich vzájemný vztah. Připomněl bratrovi celou situaci i další okolnosti. K jeho překvapení si bratr na nic nepamatoval. A vyloučil, že by v sobě vůbec nějaké zranění nosil. Jenže známý byl přesvědčen, že se takto choval, a to i opakovaně!

Co s tím teď? A co se všemi ostatními prohešky z dětství a mládí, na které si vzpomněl? Měl toho plné nitro, trápilo ho to. Opakovat u dalších lidí tento nepovedený pokus? Tehdy pochopil, že musí prosit o odpuštění nikoli bližního, ale Boha. Ten jediný přece ví, co se stalo, vidí jeho touhu po nápravě a má moc vstoupit i do nejskrytějších záhybů duše: té jeho i té bratrovy. A navíc: když ten známý zranil Boží milované dítě, zranil i jeho nebeského Otce.

***

U Matouše po textu modlitby „Otče náš“ následuje věta: „... jestliže však neodpustíte lidem, ani váš Otec vám neodpustí vaše přestoupení“ (Mt 6,15). Vždycky mi tahle věta zněla hodně tvrdě. A ještě hůř to dopadne, když si ji člověk řekne jasněji: „Jestliže chcete, aby vám Otec odpustil, musíte nejprve odpustit vy sami.“ Taková formulace má tvrdost starozákonních přikázání, slovo „musíte“ ukazuje, že to jde o další nepříjemnou povinnost, k níž je navíc bezprostředně připojena sankce, velice závažná hrozba. Dvířka ke světlu mi v této věci jednou otevřela známá křesťanská píseň, ve které se zpívá: „Díky, že všechny křivdy, dluhy / mohu odpustit.“

Ono slůvko „mohu“ říká, že když odpustím, jsem tím prvním obdarovaným. Už s sebou nevláčím to, co jsem měl druhému za zlé, spadla tíže viny, duše je zase lehká a zrak zase svobodný k pohledu vzhůru. Jenže sám o sobě nedokážu úplně a zcela odpustit, hlavně tam, kde je to nejvíc třeba. Proto „díky, Pane, že mohu – že mi dáváš touhu, sílu, schopnost a radost – odpustit.“ OLDŘICH SELUCKÝ, výtvarník a spisovatel